

“अस्याजरासो दमा मरित्राः । अर्चद्भूमासो अग्नयः पावकाः ।
 श्विचीचयः श्वात्रासो भुरण्यवः । वनर्षदो वायवो न सोमाः”
 इति । ‘अस्य’ यजमानस्य, ‘दमाः’ यज्ञगृहाः, एवङ्गुणकाः
 सन्त्विति प्रार्थयते, किङ्गुणकाः, ‘अजरासः’ विनाशरहिताः,
 ‘मरित्राः’ म्रियन्ते सञ्जयन्ते पशवो येष्विति मरित्राः, पुनः
 पुनर्विशस्यमानपशुका इत्यर्थः । ‘अर्चद्भूमासः’ अर्चनीयधूमाः,
 ‘अग्नयः’ अग्निमन्तः, ‘पावकाः’, शोधकाः, ‘श्विचीचयः’ श्विचीं
 वृद्धिं अश्नन्ति गच्छन्ति, प्रतिदिनमनुष्ठानवृद्धियुक्ता इत्यर्थः ।
 अतएव ‘श्वात्रासः’ श्वेता निर्मला इत्यर्थः । ‘भुरण्यवः’ भरण-
 कुशलाः, फलसम्पादका इत्यर्थः । ‘वनर्षदः’ वननीयफलप्राप्ति-
 हेतवः, ‘वायवो न’ वायुसदृशाः, निरन्तरयज्ञप्रवृत्तियुक्ता
 इत्यर्थः । ‘सोमाः’ सोमयागयुक्ताः ॥

अथ मैत्रावरुणग्रहस्य पुरोरुचमाह । “यजा नो मित्रा-
 वरुणा । यजा देवाः चतं वृहत् । अग्ने यक्षि स्वन्दमम्” इति ।
 हे गृह ‘नः’ अस्मदर्थं, ‘मित्रावरुणा यजा’ मित्रावरुणाख्यौ
 देवौ पूजय, तद्वारा ‘देवान्’, सर्वान्, ‘यज’, ‘चतं’ यज्ञरूपमिदं
 कर्म ‘वृहत्’ प्रौढरूपं वर्त्तते । अतो हे अग्ने ‘स्वन्दमं’ स्व-
 कीयं गृहं, ‘यक्षि’ पूजय, कर्मनिष्पादनेन अलङ्कुर्वित्यर्थः ॥

अथाश्विनग्रहस्य पुरोरुचमाह । “अश्विना पिबतः सु-
 तम् । दीद्यग्नी शुचिव्रता । चतुना यज्ञवाहसा” [१] इति ।
 हे ‘अश्विनौ’, युवां ‘सुतं, अभिषुतं’ सोमं ‘पिबतं’ । कीदृशौ,
 ‘दीद्यदग्नी’ दीप्यमानाग्नियुक्तौ, ‘शुचिव्रता’ शुद्धकर्मयुक्तौ,